

Tuletõrje Teated

Üleriiklise
Tuletõrjeliidu
väljaanne.

Liidu väljaandel ilmus broshüür

Tuleõnnetuste põhjused ja nende ärahoidmine.

Sisu: Õnnetused küünlaga. — Pund ja söed. — Tuletikud, paberossid ja sigarid. — Petroleum. — Bensiin — Piiritus. — Toimimine õnnetuse korral petroleumi, bensini ja piiritusega. — Elekter. — Piksest ja piksekaitsest. — Tulikahjud isesüttimisest. — Metsapõlemised. — Veetagavarade hoidmisest. — Toimimisest tulkahju ajal. — Mõni sõna tulefõrjest. — Tule vastu kindlustamine.

Saadaval Liidu laos Tallinnas, Pikk tän. 43. Suurel arvul tellides 5 senti eks.

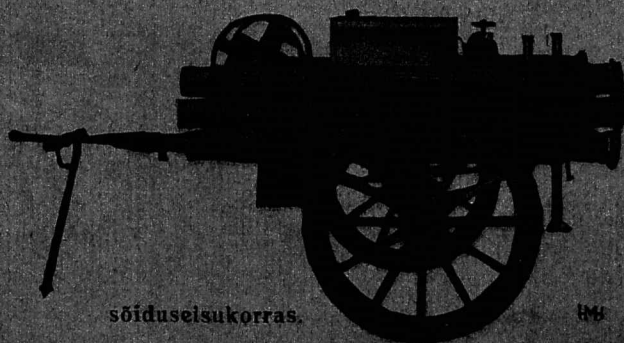
Käsipritse

mitmesuguses suuruses on liidu

laos saada hinnaga:

400.—, 500.— ja 600.— tükk.

Väike jõuprits.

sõiduselsukorras.

veeandmine minutis 450/600 ltr.
mootor . . . . . 8 h.-j.
veejoa ulatus . . . . . 40 mtr.
veejoa kõrgus . . . . . 25 „
kaal . . . . . 7 puuda

EESTI OLUDELE
KÕIGE KOHASEM!

Tulekustutus-
riistade tehas

O.-ü. MEYER-HAGEN

Hagen i. W.,
Saksamaal.

Korrespondent Eestis: E. LUKASCHEVICZ, Tallinnas

Toompuiestee 17-a, krt. 12. Kõnetraat 16-53.

Auto-, mootor- ja käsipritsid, auto- ja teised redelid ning kõik muud tulekustutusriistad ja larbeasjad.

HINNAKIRJAD JA TEHNILINE NÕUANNE MARSUTA.

TULETÕRJE TEATED

Kuukiri.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk t. nr. 43.

Tel. 579. Äritunnid k. 1/29 h. — k. 4 p. l.

Address igasugustele saadetistele: Tallinna, Pikk t. 43, Kuukiri „Tuletõrje Teated“.

Tellimishind: aastatellijale, kes tellimishinna ette tasuvad 1 kr., teistele 1 kr. 20 senti.

Vastutav toimetaja A. Pirker.

Väljaandja: Üleriikline Tuletõrjeliit.

Kuulutuste hind (krooni).

	1 lhk.	1/2 lhk.	1/4 lhk.	1/8 lhk.
Kaane väliskülg ja teksti keskel	45	23	12	6
Kaane sisekülgedel	37	19	10	5
Teksti järele	30	15	8	4

Hinnaalandus kuulutuse ilmumisel järjest 3–5 korda 5%
6–11 korda 15%, ja 12 korda 25%.

Nr. 3 (50).

MÄRTS 1929.

7. aastakäik.

Sisust: Tuletõrje täitku nõudmisi, ise olgu vaenelaps. — Narva tuletõrje linna pommitamisel. — Mõjudest pumpade imemiskõrgusele. — Tuletõrjeliidu juubeli puhul. — Mõnedest pahedest tuletõrje ühinguis. — Eestis iga 32 inimene tuletõrje liige. — Kuivõrd süüdi oli tuletõrje „Ühiselu“ maja tulekahjul. — Pärnu vabat. tulet. 1928 a. — Vanad hooned põletamisele. — Miks on mootorpritsid kallid. — Säde (jutt). — Kroonika. — Pildid.

Üleriiklise Tuletõrjeliidu juhatuse liikmed ja ametnikud.

Istuvad vasakult: Eduard Berggrün, Friedrich Vahtmeister, Carl Stockmar, Aleksander Punga, Aleksander Pirker, Karl Lorenz.

Seisavad: Eduard Grünberg, Samuel Songi, Aleksander Puu, Adolf Timosko, Viktor Peterson, Artur Treiberg.

Tuletõrje täitku nõudmisi, ise olgu vaenelaps.

„T. T.“ viimases numbris tähendasime, et kaitseliidule leiti kiires korras 65 miljoni senti, kuna tuletõrje senised palved toetusraha suurendamise kohta tagajärjeta on jäänud. Veel enam — ka palved odavaprotsendilise laenu saamiseks pole rahuldamist leidnud.

Tuletõrjele esitatakse järjest valjemaid ja suuremaid nõudmisi, kuid tuletõrje enese palveid (mitte nõudmisi) ei võta keegi kuulda. Lühidalt: ühest küljest tunnustatakse tuletõrje tähtsust, kuid teisest küljest jäetakse ta saatuse hoole, vaeselapse osasse.

Ilma liialduseta võib öelda, et tuletõrje ja kaitseliit on üks, ainult vahega, et esimene on tegev võitluses sisemise vaenlasega, majanduslist heaolekut ähvardava vaenlasega, kuna kaitseliit on riiklist, poliitilist julgeolekut ähvardava vaenlase tagasitõrjumiseks. Majandusline heaolek ja arenemine on mõeldav riiklise kindluse puhul, kuna viimane omakord tugeneb kindlale majanduslasele alusele. Seega peab arvama, et ühte viisi hoolitsetakse nii tuletõrje kui ka kaitseliidu eest. Kuid tegelik olukord ei anna sarnaseks arvamiseks tarvilist alust. Sel ajal kui kaitseliit on saanud oma ülesannete täitmiseks küllaldast toetust ja kaitseliidu kulude katteks pandi isegi lisamaks kodanikele peale, on tuletõrje toetust — vähendatud. Tol ajal, kui meil oli umbes 100 tuletõrjeorganisatsiooni, saadi siseministeriumi kaudu riigilt üks miljon senti toetuseks, nüüd on meil üle 400 tuletõrje-org., 4 korda enam, kuid toetuse üldsumma on vähenenud 50 prots. võrra — 500.000 senti peale. Tegelikult on see toetus veel enam vähenenud. Nimelt püsib 500.000-line toetus juba paar aastat, kuna ühingute arv nende aastate jooksul tunduvalt on suurenenud. Et toetust vajajate ühingute arv järjekindlalt suureneb, toetuse üldsumma aga endiseks jääb, siis peab üksikutele ühingutele antavaid summe seks vähendama, et võimalikult suuremal arvul palveid rahuldada.

Tuletõrjeliit on oma palvetes toetuse suurendamise asjus arvestanud selektustega, et riigikassa seisukord on raske ja ei luba suuri toetusi, ja sellepärast ka tagasihoidliku summa nimetanud, kuigi ta on teadnud, et sellest summast üldise seisukorra parandamiseks vähe on. Kuid ka need mõõdukad palved on rahuldamata jäänud.

Kui väike on liidu nõudmine olnud tegeliku tarvitusega võrreldes, seda näidaku kahe järgmise arvu kõrvuti seadmine. Viimaste kokkuvõtete järele vajavad maaühingud uute tuletõrjeabinõude muretsemiseks ja vanade parandamiseks ümarguselt 33 miljoni senti, kuna liit on palunud iga-aastase toetuse suurendamist vähemalt ühe miljoni senti peale. Praegu saadakse ainult pool miljoni senti. Täheb, praeguse toetussumma juures kulukuks 66 aastat ehk üks inimiga seks, et saaksime 1928 a. ülesseatud nõuded rahuldada, kuna selle 66 a. nõuded leiaksid täitmist vahest alles järgmistel 66 aastatel. Tehnika praeguse edu juures tähendavad aga 66 aastat põhjalikkude uuenduste maksmapanekut.

Eriti uute ühingute tegelastel on teada, mida nad saavad osta riiklise toetuse eest: voolikute jaoks on raha palju, pritsi muretsemiseks vähe.

Arvesse võttes seda seisukorda pööras liidu juhatus märgukirjaga kõigi riigikoguliigete poole, et nad oma heatahtlikku kaasabi ei keelaks riigi eelarve arutamisel tuletõrje toetusraha suurendamiseks. Et hea tahtmise juures võimalik on tuletõrjele väikest toetust leida, seda võib järeldada sellest kui kergelt leiti kaitseliidule 65 miljoni senti. Liidu juhatus palub tuletõrjele toetuseks määrata ükskümnendik kaitseliidule määratud toetusest ehk, kui see võimalik ei peaks olema, siis vähemalt võimaldada odavaprotsendilist laenu. Kui need read lugejani jõuavad, on vist juba selgunud riigikogu suhtumine tuletõrjesse.

Narva tuletõrje linna pommitamisel.

29. märtsil 1919 a. algas vaenlane juba hommiku vara Narva pommitamist kuuetoollistest suurtükkidest. Pommid lõhkesid igas linnaosas, kuid kõige enam sadas neid sel päeval Peetri eeslinna piirkonnas. Rahvas oli varju pugenud, täis olid kõik keldrid kivimajade all, tänaval liikusid poolkäärakile vaid mõned üksikud. Ka Peetri tuletõrje depoo all oli mõnikümmend inimest paos. Peale lõunat hakkas vaenlane linna peale süütepomme saatma. Ägeda pommitamise ajal ei töötanud telefon, nii et juhtuvast tulekahjust teadasaamine võimata oli nii signaalsatsioon punktides kui ka depoo. Selle pahe pehmemdamiseks oli depoo sisseseatud alaline tuletõrjevalve, et ümbruskonda jälgida ja tarbekorral kohe välja sõita. Kahekaupa seisti valvekorras depoo ees, iga vahetus kaks tundi.

Naljatades saadeti välja kolmas vahetus, et ega tuletõrjajale enamlaste pomm viga ei tee: pörkab vastu kiivrit tagasi... Varsti mööduvad kaks valve tundi.

Tuletõrjujad, uue vahetuse ootel, sammusid depoost kümnesammu kaugusel olevale tänavale nurgale, kust avar väljavaade ümbruskonnale avaneb. Ja siis . . . korraga käib hirmus raksatus, kõik kohad täituvad suitsu ja tolmuga, ülevalt sajab prahti kaela. 4½ tolline suurtüki kuul oli tunginud depoose, läbistanud katuse, depoo nurga ja välja jooksnud värvast, seda pilbastades, tänavale ja siin hiigla jõuga lõhkenud ja surmanud kolmanda vahetuse mehed, üht mitmeks tükiks puruks rebides.

F. Nesterov.

Need vahvad tuletõrjujad, täitnud vabatahtlikult oma kohuseid ja langenud selle juures, olid Narva Peetri tuletõrje ronijad J. Ruuben ja F. Nesterov.

Rangelaste mälestuse on selts jäädvustanud. Sama kohta, kust pomm läbi tungis, on seatud marmorist mälestustahvel järgmise pealkirjaga.

„Narva kaitsmisel 29. märtsil 1919 a. siin vaenlase pomm läbi langenud seltsi liikmeid J. Ruubeni ja F. Nesterovi mälestab N. P. V. T. S.“

Et nüüd kõik hoolsusmärgid ja medalid puhtast hõbedast, prooviga 875 (84) valmistatakse, siis

on nende hind 18. märtsist 1929. a. peale järgmine:

1) Kõrgem hoolsusmärk	Kr. 50.—	4) Hoolsusmärk III järk	Kr. 6.—
2) Hoolsusmärk I järk	„ 8.—	5) Medal, kuld	„ 5.—
3) „ II „ „	6.50	6) „ hõbe	„ 4.50

Liidu Juhatus.

Mõjudest pumpade imemiskõrgusele.

Öhurõhumine merepinnal (nõnda nimetatud õhurõhumise nullpunkt) võrdub 760 mm kõrgusele elavhõbeda- ja 10.330 mm kõrgusele veesambale. Nõnda õpetab meile füüsika ja see tähendab, et nimetatud kõrgustes õhurõhumine tasakaalustatud on. Öhurõhumine ühe ruutsentimeetri peale on üks kilogramm ja teoreetiliselt on suurimaks imemiskõrguseks veele 10 m. 33 sentim. Kuid tegelikus elus ei saavutata seda piiri kunagi ja selle põhjuseks on mitmed asjaolud.

Kõige pealt õhurõhumine. Vastavalt koha õhurõhumise (baromeetri) keskmisele kõrgusele on ka imemiskõrgus mitmesugune, mida tõendavad järgmised andmed:

Kõrgus merepinnast meetrites	Baromeetri kõrgus millimeetr.	Võimalik imemiskõrgus meetr.
0	760	10.33
100	751	10.20
200	741	10.08
300	732	9.97
1000	662	9.00

Nagu eeltoodud andmed kinnitavad, väheneb pumba imemiskõrgus seda enam, mida kõrgemal koht merepinnalt. Iga koha õhurõhumine võib muutuda keskmiselt umbes 35 millim. võrd, mis vastab umbes 48 $\frac{1}{2}$ sentim. veesambale. Seega võib üks ja sama pump hea ilmaga omada 8 m. 60 sentim. imemiskõrguse, kuna teisel päeval halva ilmaga see kõigest 8 m. 11 sentim. on.

Vee temperatuur. Mida kõrgem on imemiseks tarvitatava vee temperatuur, seda enam on võimalusi aurude tekkimiseks, mis täidavad ruumi. Need aurud tekitavad õhutühjas ruumis pinget, mis mõjub vastusurvena. Vastusurve on näit. 5 kr. temperatuuri puhul 8, 10 kr. — 12, 15 kr. — 17, 20 kr. — 24 ja 100 kr. temperatuuri puhul 1033 sentimeetrit. Nagu näha, on meil vee 15-kraadilise temperatuuri juures juba vee teoreetiline ehk võimalik imemiskõrgus 17 sm. väiksem, kuna keeva vett meie pump üldse ei ime, sest 100 kr. juures on vastusurve täpselt sama suur kui teoreetiline imemiskõrgus baromeetri nullpunktil.

Kuna vee temperatuuri kõikumine aasta jooksul ulatab 25 kraadini, siis võib vastusurve tõusta 32 sentimeetrit. Kogusummas võib vastusurve üldsumma olla ligi 80 $\frac{1}{2}$ sentimeetrit, sellest õhurõhumise kõikumise arvel 48 $\frac{1}{2}$ sm. ja temperatuuri kõikumise arvel 32 sm. Teiste sõnadega öeldes: üks ja sama pits võib talvel külmaga kõrge õhurõhumisega imeda 8 m. 70 sm. sügavuselt, kuid suvel vihmaga ja sooja ilmaga, madalama õhurõhumisega, ainult 8 meetri sügavuselt.

Nagu näha, on kõikumine kaunis suur ja sellep. ei ole tarvis kartust tunda pumba üle, kui see alati ühtlasest sügavusest ei ime.

Siis tuleb ka seda tähele panna, kust vett võetakse. Jõe-vee sisaldab rohkesti kõrvalaineid, mille tõttu ta erikaal raskem on kaevu- ehk allikavee omast ja sellep. ka imemiskõrgus väiksem.

Kui eelnimetatud kolme asjaolu peale vahest küllaldast ehk üldse mingit tähelepanu ei pöörata, siis peab seda kindlasti tegema järgmiste asjaolude juures.

Imemiskõrguse peale mõjuvad: 1) õõrumine imemistorus, 2) kõverikud voolikute suunas, 3) vastusurve järskudel läbimõõtude muutmistel, 4) imemiskorvi omadus ja 5) ventiilide ning tagasivooluklappide vastusurve. Esimese punkti kohta olgu lisaks tähendatud, et õõrumise suurus oleneb voolikute üldpikkusest, läbimõõdust ja tõusust: õõrumine on seda suurem, mida suurem voolikute üldpikkus ja mida väiksem nende läbimõõt.

Et nende imemiskõrguse peale mõjuvate asjaolude mõju vähendada, tarvitagu:

1. võimalikult jämedaid ja sisemiselt kummeeritud imevoolikuid;
2. mitte väga pikki imevoolikuid ja mitte liiga lühikesi üksikvoolikuid, sest ligistikku asuvad ühenduskohad suurendavad õõrumist, vähendavad survet;
3. võimalikult otsejoonelist voolikute liini;
4. imemiskorvi küllaldaste avaustega ja võimalikult kerge tagasivoolu-ventiiliga ja
5. püütagu ära hoida järske läbimõõdu muutusi.

Tuletõrje Liidu juubeli puhul.

Nagu eelmises „Tuletõrje Teadete“ nris tähendatud, kavatseb Üleriiklise Tuletõrjeliidu Juhatus oma 10 aastase juubeli puhul 7.—9. sept. s. a. Tallinnas korraldada tuletõrjeabinõude näituse, kus uuemate abinõude kõrval, ka vanemate aegade riistad, mida meil veel siin ja seal leidub, välja pannakse. Näitusel tutvustatakse ka viisiga kuidas tulega ümberkäia ei tohi, millest tulekahjud tekivad, ja kuidas tulega ümberkäia peab, et tuleõnnetusi ära hoida. Ka tuletõrjese puutuvate õpetlikkude kinofilmide demonstreerimine on pidustuste kavas.

Peale näituse korraldatakse tuletõrjede õppeharjutusi ja võistlusi kiiruse peale kaasatoodud riistadega, nagu: auto-, mootor-, auru-, käsipritsidega ja redelitega.

Niisuguseid harjutusi ja võistlusi korraldatakse välismaal sageli, möödunud aastal korraldati Turiinis, Itaalias, isegi rahvusvaheline tuletõrje võistlus, kus selleks otstarbeks terve küla ülesehitatud oli, mis võistluste ajal põlema süüdati. Võistlustest võtsid osa tuletõrje meeskonnad ka kaugematest maadest, nagu Ameerikast, Hiinast, Jaapanist jne. Ka Venemaal korraldati niisugune võistlus 1912 a. Peterburis, millest osa võttis Baltimaalt Rakvere tuletõrje jaoskond oma tuletõrjeabinõudega. Sõit sinna ja tagasi meeskonnale ühes muusikakooriga ja tuletõrjeriistade vedu sündis maksuta.

Loota võib, et ka meil seks otstarbeks sõit raudteel ja riigilaevadel maksuta võimaldakse tuletõrjeseaduse põhjal. Mis teistes riikides võimalik, ei peaks meil võimata olema.

Tuletõrjed, kes soovivad näitusest, harjutustest või võistlustest osa võtta, peaksid aegsaste selleks ettevalmistama. Üldharjutustest osavõtjatel tuleks harjutada redelitega ja käsipritsidega „Tuletõrje käsiraamatus“ seletatud alusel. Vaba kehaharjutuste kohta avaldatakse lähemal ajal juhtnõid.

Samal ajal korraldatavale üleriiklisele tuletõrje kongressile ja Liidu juubeli koosolekule oodatakse naabririikidest

tuletõrje esindajaid, nagu Soomest, Rootsi, Lätist, Leedust ja Saksamaalt.

Väga soovitav oleks, et juubeli ajaks Tallinna kõik tuletõrjed oma esindajad rohkelt arvul saadaksid, võimalikult lipuga ja oma muusikakooriga.

Edasi on kavatsetud ühendatud muusikakooride kontsert korraldada, mille eeskavas arvatavasti järgmised palad:

1. Riigi hümn.
2. Tuletõrje hümn.
3. Tervitusmarss.
4. Marss „Eesti rahvaviisidest“ . . . . . E. Knude.
5. Kuldrannake — A. Läte . . . . . R. Kull.
6. Kungla rahvas . . . . . J. Aavik.
7. Kodutalust lahkumine
K. Türrpuu . . . . . E. Knude.
8. Tuljak . . . . . R. Kull.

Palade kava on veel lõpulikult otsustamata ja võib ehk muudetud saada, millest õigel ajal teatatakse.

Kõigile lugejaile lahkeks tähepanemiseks.

Palume austatud lugejaid, kes meile kirjutisi ehk pilte saadavad, mille avaldamine tähtpäevaga seotud, lahkest tähele panna, et saadetav materjal hiljemalt esimesel kuupäeval toimetusel käes oleks. Ainult sel puhul on võimalik kirjutiste ehk piltide avaldamine järjekorralises numbris, sest järjekorralise numbrisi kindlaksmääramise järele võib puhttehnilistel põhjustel võimatuks saada hiljem toimetusse saabunud tähtajalise materjali tarvitamine.

On soovitav, et materjal veel varem saadetaks, sest siis on toimetusel võimalik tarvilisel korral veel täiendavaid andmeid muretseda.

„Tuletõrje Teadete“ toimetuse.

Mõnedest pahedest tuletõrjeühinguis.

Alaline pahe, mis meil mitmelpool on ja takistab tuletõrje abi õigel ajal õnnetusekohale jõudmast, on see, et meil pole tuletõrjeriistad korras: kas on kruvid lahti, voolikud katkised, veoabinõud lagunenud, veevaadid ei pea vett, pritside ja teiste tuletõrjeabinõude lahtised osad on laiali tuletõrjeabinõude hoiuruumides ja õnnetuse kordadel algab nende otsimine. Siis süüdistatakse ühte ja teist, nõutakse paremat korda jne., kuid varsti unustatakse kõik head kavatsused ja vana kord või korratus jääb edasi püsima.

Iga tuletõrjuja, kui ka tuletõrjet juhtivatel jõududel peaks südamel seisma, et alaliselt pritsid ja teised abinõud korras oleksid.

Lahtiste asjade jaoks tuleks kindel koht määrata, kus nad oleksid käe- ja korrapäraselt. See ei nõua mingit suurt kulu, vaid ainult head tahet ja hoolt.

Kui meie oleme endale kõik korrapäraselt seadnud ja õnnetuste kordadel õigel ajal abiks olnud, siis on meil endal heameel tehtud tööst. Seltskond vaatab meie peale heatahtlise pilguga, näeb meis enda avilajat õnnetuse korral ja aitab meile parema meelega kaasa enda aineliseks kindlustuseks.

*

Meil tahab iga mees olla suur poliitikamees. Poliitikat aetakse kirikus ja

kõrtsis. Poliitika on ka otsaga jõudnud juba tuletõrjeperesse, külvates viha ja vaenu.

Tuli on meie ühine vaenlane, kelle vastu võitlemiseks oleme enda read koondanud. Tuli ei küsi kas varandus, mis tema neelab, on kogumeeste või kommunistide oma. Tuli ei tunne värvide ega seisuste vahet, vaid kõiki neelab ühteviisi armsalt.

Meie vaenlane tuli ei tee poliitikaga tegemist, järjekult ei tohi ka meie ühing temaga tegemist teha. Poliitika jätame väljapoole ühingu ust ja oleme enda peale vabatahtlikult võetud kohuste täitmises korralikud.

*

Veel üks halb asi, mis on mõnes tuletõrje peres aset leidnud, on viisakuse puudus. Viisakuse puuduse tõttu tallatakse porisse ehk lastakse teiste poolt tallata, tuletõrje au ja uhkus — munder. Tuletõrjuja peab oma ametikohuste täitmisel olema viisakas, kaine ja vastutulelik rahvale, meelepidades, et olles mundris ehk tuletõrje kohuste täitmisel, esitab ta tuletõrjet, aga mitte oma isikut, ja seepärast langevad tema vead üldse tuletõrje arvele ja seega heidab ta varju tuletõrje lipukirjale „Auks Jumalal — kasuks ligemisel“.

Tuletõrjuja.

Eestis iga 32. inimene tuletõrje liige.

Viimaste andmete järele tõuseb tuletõrjeorganisatsioonide arv Eestis üle 400 ja koos raudteejaamades moodustatavate salkadega umbes 525 peale. Nagu näha, on tuletõrje pere meil õige arvukas, kuid siiski veel mitte küllaldane seaduse nõuete täitmiseks. Vahe tuleb sellest, et meil ühes vallas ehk linnas on rohkem kui üks organisatsioon, kuna jälle reas valdades pole ühtegi. Nii on teada, et kahes vallas on igas 6 tuletõrjet, kolmes vallas igas 5, neljas — igas 4, 17 vallas igas 3 jne. Et aga vähemalt igas vallas tuletõrje oleks, seks peab veel asutama ligemale poolteist sada uut organisatsiooni. Kas see veel tänavu sünnib, on raske öelda, kuid igatahes lähemate aastate jooksul on meil tuletõrjevõrk täielikult välja aren-

datud ja lõpulikult kujus oleks meil ümmarguselt 550 ehk ühes raudteejaamades asuvate koondustega 665 tuletõrje organisatsiooni.

Kui suur on praegu meie tuletõrjepere inimeste arv, kes koondatud seks, et kaaskodanikke aidata tulehädadohu korral? Täpset arvu on võimatu nimetada, sest seks puuduvad tarvilised andmed kõigilt organisatsioonidelt. Kuid arvestades tagasihoidlikult keskmiste arvudega, mis ennem võivad vähemad kui suuremad tõelikkusest olla, võiksime tuletõrjesse koondunute arvu tähendada 36—38 tuhande peale. Seega oleks — aluseks võttes riigi elanikkude arvuks 1.100.000 — iga 32 elanik tuletõrjeorganisatsiooni liige.

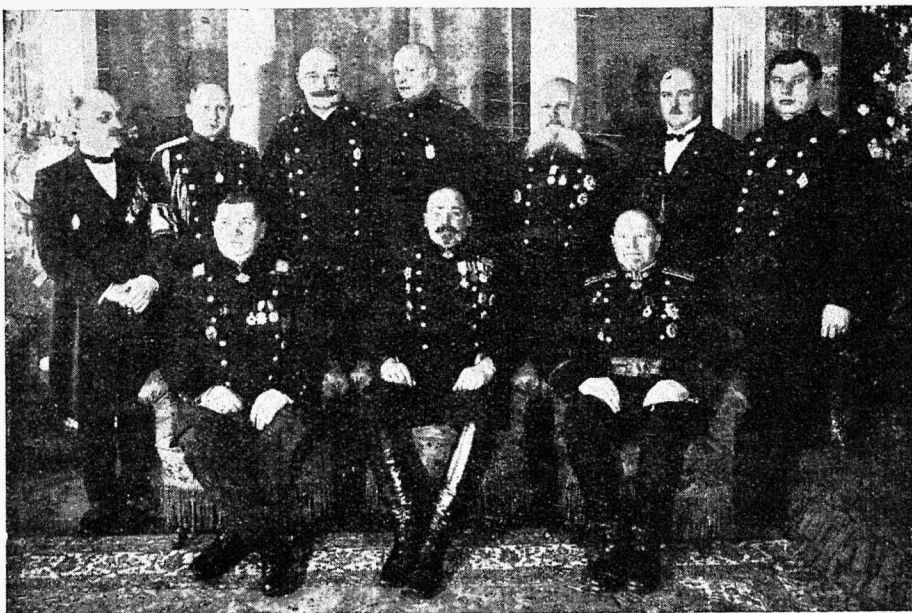

Balti tuletõrjeliitude liidu juhatuse koosolek

peeti 3. märtsil Riias. Koosolekul kaaluti ülemaailmse tuletõrjeliidu liikmeks astumise ja eeloleval suvel Pariisis peetavast tuletõrje kongressist osavõtmise küsimusi.

Koosolek tunnistas soovita- vaks, et võimalikult suuremale arvule tuletõrjujaile võimaldatakse välismaa õppereis

Meie pildil koosolekust osavõtjad liidu juhatuse ja revisjoni-komisjoni liikmed.

Istuvad paremalt vasakule poole: Eesti tuletõrjeliidu esimees A. Punga, Läti tuletõrjeliidu esimees G. Rudsits ja Leedu liidu esimees V. Skardinskas. Seisavad vasakult paremale: Krastinsch, Läti liidu sekretär; N. Kagan, Leedu liidu abiesimees; Daume, Miitavi tuletõrjeühingu esimees; Riia brandmajor Kestner; C. Stockmar, Tallinna I. alevi tuletõrje ühingu esimees; Krevinsch, J. Viltschinskas, Leedu liidu esindaja.

Kuivõrd süüdi oli tuletõrje „Ühiselu“ maja tulekahjul.

Viimased suuremad tulekahjud Tallinnas on rohkem kõneainet annud kohaliku tuletõrje tegevuse kohta ja ka ajakirjanduses on mõne puuduse üle arvustusi avaldatud, kuigi kahjuks liialdatult. Muuseas kirjutab „Kaja“ nr. 50, et Tallinnas valitseda veel „Noaaegne tulekaitse“ ja selle tõttu olla tuli või vesi 23-24 veebr. s. a. „Ühiselu“ hoones hiigla kahju sünnitanud, sest et tuletõrje vasksel vooliku otsal, mis tuletõrje käes, puududa seadeldus, millega võib veeandmist tarviduse korral sulguda, ilma et karta oleks vooliku lõhkemist ja seepärast uhatakse meil vett niipalju kui aga saab ja pumbad anda suudavad.

See arvamine on täiesti ekslik. Meie tulekahjudel on harilik nähtus veepuudus ja tuletõrjujad käivad veega väga kokkuhoidlikult ümber, kuid tähendatud tulekahjul ei saanud tuletõrjujad veeandmist katkestada, sest 20-kraadise pakase juures oleks voolikud kohe jäätanud ja edaspidine veeandmine oleks võimatuks muutunud. Kui tulekustutamisel ajutiselt vett tarvis ei olnud, siis oleks pidanud vett mujale juhtima, kus

ta kahju poleks võinud teha. Minu arvates seisis viga selles, et tuletõrjujad hakkasid suuremal määral vett andma enne, kui neile tulepesa teatavaks sai, ja see sai neile saatuslikuks. Veekahju ärahoidmise kohta on meie ajakirja septembri n-ris läinud aastal lähem seletus antud.

Mis puutub „Kaja“ märkusesse valgustuse-aparaatide, suitsumaskide jne. kohta, siis on need hädatarvilikud ja kui neid Tallinnas vähesel arvul tarvitusel, siis on selle põhjuseks vist rahapuudus, aga mitte teadmatus. Tuletõrje juhid jälgivad tähepanelikult uuema aja tuletõrjetehnika saavutusi ja mis väljamaal olemas ja otstarbekohaseks tunnistatud, on ka meil teada ja loomulikult püüab neid iga tuletõrje juht omandada. Kuid kust võtta selleks raha? Ei või nõuda, et tuletõrjuja, kes vabatahtlikult oma tervise ja elu kaalule pannes ligimesele appi tõttab, ka tarvilised abinõud oma kulul muretseks. Nad ei suuda seda teha, sest tuletõrje suurem osa koosneb kehvematest kodanikkudest. Siin peaks seltskond, oma-

valitsus ja riik appi tõttama. Eestkätt just riigivalitsus. Seltskond ja omavalitsus teevad seda võimaluse järel, kuid riigivalitsus, kellele riigi- ja rahva varanduse kaitsmine ja riigi kodanike huvid ja julgeolek tähtis peaks olema, hoiab ennast abiandmisest kõrvale. Siseministeerium valvab küll selle järel, et tuletõrjeriistad korras oleksid, kuid millega neid muretseda? Aastate jooksul palub Tuletõrjeliit riigilt abiraha tuletõrjetele otstarbekohaste kustutamise-abinõude muretsemiseks ja laenu priitsikuuride ehitamiseks. Kuid kõik need palved on tagajärjeta jäetud. Isegi vabariigi valitsuse otsus palutud laenu järgmise aasta eelarvesse võtta, on eelarve kokkuseadmisel tähelepanemata jäetud. Kõiksugu näitelavade korraldamiseks leidub raha, kuid mitte kodanike kaitseks tule eest. On tõsi, et riigivalitsus annab 5000 kr. toetusraha tuletõrjele, kuid sellest jätkub 500 tuletõrje organisatsioonile jagamisel keskmiselt 10 krooni igapähele ja sellega muretseda omale mis tarvis.

Kui meil suuremad tuleõnnetused on ärahoitud ja kahjude arv viimastel aastatel märksa vähenenud, siis peab seda täiel arvel tuletõrje teeneks pidama, sest tuletõrjed, äranähes oma tehnilise jõu puudust, on laiemal alusel kodanike tähelepanu pööranud tuleõnnetuste ärahoidmise ja kiirema abiandmise peale tulekahjudel. Alguses tuld kustutada ämbritäie veega on kergem, kui hiljaks jäädes veejadega.

Eelpool toodud „Kaja“ artikli kohta on Tallinna tuletõrje-juhid „Kajas“ nr. 55 seletuse avaldanud, mida siin oma lugemisele teadmiseks toome.

* * *

Pikal tänaval nr. 40 „Ühiselu“ hooned tule kiire ja tugeva levimise põhjuseks tuleb lugeda võrdlemisi hilist tulekahjust teatamist tuletõrjele priitsimajja ja hoone kõrgust ning ehitusviisi, kusjuures kolmekordse kivist hoone peal asus veel, tulekaitse nõuete vastaselt, kolmekordne puust — laudadest mansardhoone oma laudades õõnsate välis- ja vaheseinte ning lagedega, mis olid tulele laialilagunemisel tõmbeturudeks.

Suurimaks töötakistuseks tuletõrjele kustutamisel oli 20-ne kraadiline pakane, mis juba kord tarvitamiseks ülesseatud suured redelid niivõrd jäätas, et edas-

pidiseks liikumiseks või ümberpaigutamiseks neid võimalik polnud paigalt liigutada. Kõva külma tõttu polnud võimalik ka töötavate priitside tegevust tarviliselt reguleerida, neid ajutiselt seisma jätta või voolikuid tarvituse järgi ühest kohast teise ümberpaigutada, sest niisugusel tegevusel oleksid nii priitsid kui ka voolikud ära külmanud ning seega nende töövoime olnud lõpetatud, mis aga õnnetuse palju kohutavamaks oleks võinud muuta. Viimane asjaolu oli ka põhjuseks rohkema vee tarvitamiseks kustutamise juures, milline ka suuremaid kahjusid tekitas alumistele majakordadele, kuid niisugune tagajärg oli möödapääsematu tuletõrjele tema tegevuses.

Mis puutub üldjuhataja, tema abide ja kogu tuletõrje tegevusesse kustutamisel, siis peab kindlalt kinnitama, et tuletõrje juhtide poolt said kõik võimalikud korraldused ja abinõud kiiremaks tulekahju kustutamiseks õigel ajal ja otstarbekohaselt tarvitusele võetud, kuid hoone ehitusviis, tule iseloom, levimine ja pakasega töötingimused ei olnud kuigi soodsad kõikide tarviliste korralduste edukaks läbiviimiseks.

Lõpuks tuleb tähendada, et kui meie Lääne-Euroopast endale ühteteist eeskujuks võtame, siis lubatagu siin ühte näidet nimetada.

Oleme usus, et seal on kõik ajakohane ja eeskujulik: hooned, kustutusabinõud, tuletõrjujad. Vististi on nemad ka „Noa-aegsetest“ abinõudest, nagu neid meil öeldakse olevat, juba ammu ülesaanud. Kuid siin ei saa ka mainimata jätta, et lühikese riiklise iseseisvusaaja kestel oleme ka meie vabatahtlike kude seltskondliste ja omavalitsuse toetustel juba mõnegi ajakohase tuletõrjeabinõu muretsemisega välismaile lähemale jõudnud, kuigi veel paljugi on soovida. Hästi organiseeritud tuletõrje ja ajakohaste kustutusabinõude peale vaatamata, põlevad aga välismaal mitte ainult üksikud hooned, vaid ka terved kvartaalid. Näiteks, hiljuti põles Berliinis Tietzi suurkaubamaja, kuuekordne kivehitus, maani maha. Kustutamaks olid 30 lentsalka, igal neist käsutada 3—6 auto-kustutajat, mitmesaja voolikuga. Iga mõtleja küsib, kuidas võis see sündida? Vist ükski küll ei tihka seda tuletõrje varustuse puudulikkuse või tuletõrje stüüks panna. Meil

on aga sarnased etteheited tuletõrjele kujunenud loomulisteks nähtusteks, millega oleme juba harjunud, ja isegi ka veel seal leitakse süüid tuletõrjele, kus temal tuleb pidada ühelajal kahekordset võitlust: tulega ja looduslike kude takistustega.

(Andes eelmisele seletusele ruumi, tahame ühtlasi tähelepanu juhtida meie ajakirjas läinud aastal (nr. 9/44) ilmunud kirjutisele kustutusvee kahjude vähenemisest. Ka meil tuleks selles sihis tegevusse astuda. Toimetus).

Pärnu Vabatahtlik Tuletõrje 1928 aastal.

Pärnu vabatahtliku tuletõrje praegune tegevus on koondunud sisemisse korraldustõesse, missugune töö ja tegevus väliselt silma ei torka, välja arvates otsekoheseid kohuseid tuleõnnetuse korraldel ja traditsioonilisi kevad- ja sügismanöövreid kaasaskäivate õppuste ja harjutustega.

Pearõhk praegusel töölasub tuletõrje teadmiste süvendamisel ja uute tuletõrjeabinõude soetamisel. Selles sihis tegutseti möödunud 1928 a. seltsis kavakindlalt. Tule vastu võitlemiseks tarvivate teadmiste ammutamine ja väljaõppe korraldamine sündis sihikindlalt korraldatud õppustel, harjutustel ja kursustel, pakkudes liikmeskonnale võimalusi tuletõrjeabinõudega ümberkäimises oskust ja vilumust omandada.

Ka uute tuletõrjeriistade muretsemise küsimuse juurde on energiliselt asutud, kuna enamik tarvitusel olevaist tuletõrjeabinõuist mõndagi soovida jätab. 1928 a. osteti firma Rosenbauerilt mootorprits, mis tarvitusel igatpidi kohaseks riistaks on osutunud. Sel alal ootavad järjekorras paljugi kavatsusi täitmist, kuid nende läbiviimine on ühenduses seltsi majandusliku jõuga. On eeldusi, et kätte jõudnud tegevusaastal selts selles suunas mõnegi uue sammu jälle astub. Nii on teise mootorpritsi ostuks teatav summa juba reserveeritud. Lähemateks ülesanneteks on ühe veoauto ostmine ühes veepaagiga ja alusega mootorpritsi jaoks ja suitsumaski muretsemine. Need ülesanded on seltsi 1929/30 a. tegevuskavasse võetud, — kuid täitmine jääb ikkagi, nagu tähendatud, ärarippuvaks seltsi majanduslikust jõust.

Teistest seltsi 1928 a. tegevusavaldusist oleks märkida:

Tulude soetamise otstarbel korraldas selts üleriiklisel tuletõrje päeval (9. sept.) korjanduse, mis seltsile üle 300 kr. tulu tõi.

Linna ja seltsivahelisel kokkuleppel sai selts oma kasutada Doberaani ranna ühes sinna ehitatud kohvikuga. Rand on Pärnu ilusamaid kohti. Kuigi möödunud aastal ebasoodsa ilmastiku tõttu kohvik-seltsile loodetud tulu ei annud, võib see tulevikus ikkagi teatud tuluallikaks saada.

Aasta jooksul võttis seltsi meeskond osa 3 suuremast, 11 vähemast tulekustutamistest, 12 paraadist ja harjutusest, 119 korda vahiteenistusest ning 4 matusest.

Tegevliikmeid oli seltsil 1. jaan. 1928 a. 338, aasta jooksul tuli juurde 57 ja lahkus 24, neist surma läbi 4, aasta lõpuks jäi 371 tegevliiget. Auliikmeid oli 12.

Aruandes 1928 a. oli seltsi peakassa läbikäik kr. 9355.61 ja ülejääk 1. jaan. 1929 a. kr. 576.48. Seltsi varanduse väärtus 1. jaan. 1929 a. oli kr. 55.762.24. Varandus koosneb ühest autopritsisist, ühest mootorpritsist, 2 aurupritsisist, 6 käsipritsisist, ronijate redelist, voolikutest, teistest tuletõrjeabinõudest, riidevarustusest jne. Liikumata varandusest on seltsil — õppetorn Vabadusväljal ja vähem depoo Raekülas. Pritsimaja ühes kõrvalruumidega on linna oma.

Võlgasid oli seltsil 1. jaan. kr. 1350.—. Peakoosolekul valiti seltsi auliikmeks kauaaegne ronijate rühma liige Gustav Nuut.

Oleks märkimisväärne ka tuletõrje, linna omavalitsuse ja kohaliku elanikkonna soe vahekord, mis avaldub heas läbisaamises ja rohkes osavõtus igast seltsi tegevusavaldusest.

Lõpuks, aast-aastalt seltsi tegevust ja arengut jälgides ja endistega võrreldes, võib rahuldustundega tähele panna, et see ikka kindlamaks muutub, mis annab õigust tuleviku peale julgelt ja lootusrikkalt vaadata, teades, et kodulinna tulikaitse on õiges suunas arenemas ja kodanikkude julgeolek küllalt tagatud.

Aga.

Vanad hooned põletamisele.

Vanad hooned, mis enam „eluvõimsad“ ei ole ehk väikseks jäänud ehk mõnel muul põhjusel oma ülesannet enam ei täida, lammutatakse. Nende asemele püstitatakse uued. See kord on juba hallist ajast maksev. Meie elame aga ratsionaliseerimise, majanduslise ümberkorraldamise ja kõigist vanadest kommetest loobumise ajajärgul. Kõike juhtuvat peab ükskõik mil moel ära kasutama. Lammutatakse hoone, siis ei ole kellegil temast kasu. Kuidas sel puhul toimida, teab igaüks. Uut õpetada pole enam midagi.

Võib olla, et mõnigi on mõelnud, miks sarnaseid hooned ära ei põletada lammutamise asemel. Siis saaks tööpoolest midagi õppida, oleks mõnesugust kasu. Võib teha tähelepanekuid ja nendest tähelepanekutest järeldusi tuletõrje tegevuse otstarbekohasemaks korraldamiseks. Tuletõrje võiks ennast kustutamiseks harjutada. Võiks proovida igasuguste abinõude otstarbekohasust. Kuid seda mõtet ei saa silmapilkselt teostada. On teadmata, millised tagajärjed sarnasel tulekahjul võivad olla.

Ameerikas ei kaaluta aga mitte nii kaua kui meil. Ideest kuni selle teostamise silmapilguni on seal ainult väike samm. Suurejoonelikuse puhul, mis ameeriklasele omane, ei mängi tema juures mingit osa kulude summa kui sellega saavutatakse mingi siht. Eriti tehniliste katsete peale kulutab ta suuri summe, ja veel siis, kui neid katseid on võimalik korraldada tõelikule seisukorrale ligikaudses ulatuses. Nüüd on Washingtonis korraldatud sarnaseid suurepäralisi tehnilisi katseid. Nende katsete ülesandeks oli selgitada kuivõrd mitmesuguse konstruktsiooniga kassapid põlevates hoonetes vastu peavad. Kuid mitte seda, kuidas nad vastu peavad tulekahju ajal, vaid peasihiks oli vastupidavuse proovimine peale tulekahju, kui need esemed olid mitmed tunnid olnud veel mitte kustunud tuha all. Katsed püütakse kõigis üksikasjades korraldada võimalikult tõelikule seisukorrale vastavalt.

Katse jaoks valiti kaks hästi hoidunud maja uulitsanurgal. Need majad olid elamiskõlblikud, kuid nad olid lammutamisele määratud sellepärast, et nende asemele kavatseti ehitada uusi kõrge-

maid maju. Majad, mis kõrvuti asusid, olid 25 meetrit pikad. Üks oli kahekordne ja 7 m. sügav, teine viiekordne ja kümme meetrit sügav. Hooned olid kivist, suuremal oli lift.

Silmapilk maja põlemisest.

Katse-kava mõeldi tehniliselt hästi läbi. Elanikkude mööbel ja varandus toodi ruumidest välja ja asemele viidi kergestisüttivaid aineid, nagu laudu, kaste, tõrvaga täidetud tünn, laaste ja muud sarnast. Siis paigutati majadesse veel 37 kassakappi, mis olid mitmesuguse ehitusviisiga ja vabrikute poolt eriti katsete jaoks määratud. Kappidest olid 32 uuema ja 5 vanema ehitusviisiga. Viimased andis postiametkond oma vanadest tagavaradest. Üldse olid ametiasutised katsetele väga vastutulelikud ja toetasid igate. Igasse kassakappi pandi paberid ja maksimum-termomeeter, mille järele hiljem võidi kindlaks teha kõige suurem soojus. Edasi oli igas kapis seade, mille abil võimalik oli kindlaks määrata, millal kapp alumisele korrale langes, millal seega põrand sisse langes. Kapid asetati, nagu see harilik seinä ääre, kuid üksikül juhuseil ka mujale.

Hoonete väliskülgedele kinnitati üle 50 püromeetri (abinõu kõrgemate temperatuuride mõõtmiseks). Sama palju kinnitati põrandatele ja muudesse sündsatesse kohtadesse. Neist elektrilistest temperatuuri mõõtmisriistadest viidi juhed 30 meetrit eemal olevasse ruumi, kus üles märgiti kõik temperatuuri muutumised.

Tuli süüdati mõlemas hoones alu-
mises korral 7 kohast ühel ajal ja hom-
mikutunnil, mil veel liikumine harv oli.
Ilm oli selge ja tuulevaikne. Tuli levis
kiirelt. Kümne minuti möödumisel olid
mõlemad hooned leekides. Viieteist-
kümnenädal minutil oli esimese korra
põrand läbi põlenud. Sel korral asuvad
rahakapid langesid 5 minuti jooksul
üksteise järele põrandast läbi. Suurem
osa teisi kappe langesid alla tulekahju
23-dal kuni 38-dal minutitel. 38 minuti
järele langes alla kõrgema hoone fasaad-
sein. Teised seinad järgnesid hiljem
järjekorras. Hiljem langesid üksikud
väiksemad osad. Poolteise kuni kahe
tunni jooksul olid hooned põlenud.
Prahis ja tuhas immitses tuli veel mitu

tundi. Majad jäeti täielikult saatuse
hoole, ei tehtud mingit kustutuskatset.
Tuletõrje saabus kohale, et tarvilisel
korral kaitsta naabrusmaju. Kuid see
ettevaatus osutus sel korral asjatuks.

Selle suurejoonelise katse tehnilised
tulemused pole veel mitte selgunud,
vaid nende läbitõotamine kestab mitu
kuud. Tulekahju ajal tehtud tähele-
panekud ja kogutud andmed on hooli-
kalt üles märgitud ja need pakuvad
mõnesugusteks arvestamisteks vää-
rtuslik materjali.

Sellele esimesele katsele järgnevad
kindlasti uued ja nende katsete abil
kogutakse aegade jooksul hulk kogemu-
si.

Miks on mootorpritsid kallid.

On rõõmustav, et valitseb elav huvi
moodsate tuletõrjeabinõude, eriti moo-
torpritside vastu. Ikka enam saab sel-
geks, et käsipritsi, hoolimata uuendus-
test, ei suuda rahuldada tänapäeva
nõudeid, mil inimjõu asemele asumas
mootor. Inimene ei pruugi enam keha-
liselt rasket tööd pritsi juures teha, vaid
asemele asub inimese poolt loodud
masin ja pealegi üksi mõjuvamalt kui
inimesed suures kogus.

Mootorpritsi omab 5—8 käsipritsi
võime ja nõuab oma teenimiseks ainult
ühe inimese, kuna 8 käsipritsi tööta-
misel on tarvis 80—100 inimest.

Mootorpritside kiiremat levimist ei
võimalda tuletõrjeühingute majandus-
line seisukord. Ja see on juba kurvas-
tav asjaolu, mille kohta pole ülearune
paar sõna ütelda. — Kui öeldakse, et
mootorpritsid on kallid, siis mõeldakse,
et selles süü vabriku peal lasub. Kas
vabrikud on hinna kalliduses süüdi,
kas nad tahavad palju teenida või on
mõni teine põhjus? Vabrikute huviks
on oma saadusi võimalikult odavalt
müüa, nii odavalt kui seda lubab saa-
duse headus. Vabrik võib aga seda
odavamalt valmistada, mida enam ühe-
suguseid artikleid ta kehtvalt valmistab.
Tähendab, mida suurem huvi mootor-
pritside vastu, seda odavamalt saavad
vabrikud neid valmistada. Iga saaduse,
nii ka mootorpritsi hind koosneb:
materjali hinnast, palkadest, vabriku
kapitalide ja amortisatsiooni summast

maksude koormatusest ja lõpuks kasu-
protsendist ning müügikuludest. Kor-
ralikus ettevõttes on võimalik kõiki
kulu osasid kindlaks teha peale müügi-
kulude, mille kõrguse kohta enne müü-
mist mingit aimu pole. Mootorpritside
müümisel on otsekohesed müügikulud
lubamatult suured ja selles langeb suu-
rem osa süüst ostja peale.

On harjumuseks saanud kavatse-
tava ostu puhul proovimist nõuda.
See tähendab kulusid vabrikule, kes
on sunnitud selle tõttu müügihinda
tunduvalt tõstma, kuna pole hädalist
tarvet sarnase proovi järele. Tuntud
vabrikute saadused on kõik tarvitamis-
kõlbulikud ja on asjatundjate poolt
tehnilisest küljest järele vaadatud ja
proovitud. Ühe ehk teise abinõu techni-
liste paremuste õieti otsustamiseks on
tarvis tehnilisi teadmisi ja kogemusi,
milliseid ainult tõsisel eriteadlastel on.
Sellest on vähe, et kedagi sellepärast
asjatundjaks kutsutakse, et ta lukusepp,
mehaanik või mõni teine ametmees on.
Ja proovimist ainult seks nõuda, et
saada välist muljet, on loomulikult mõ-
tetus ning tõendab, et asjatundjad täie-
likult vähikud on.

Võib ju ühineda seisukohaga, et
ostjal mitme pritsi proovimisel ühe
kohta kujuneb parem otsus kui teiste
kohta, kui sealjuures isiklikud huvid
mitte kaasa ei mõju. Kuid samasageli
võib ka juhtuda, et ostja otsustamis-
võimet just mitme mootori proovimised

mõjutavad. Need proovid maksavad palju ja kõik kulud tasutakse ikkagi ostja poolt. Üle maa on tarvitusel väga mitmesuguste vabrikute mootorprits, milliiste võimet õige väikeste kuludega näha võib. Ja sarnastel tutvumistel on veel see hea omadus, et siis saadakse pritsi omanikult otsekohe täielikke seletusi pritsi headuste ja halbuste kohta. Vastuvaidlematalt kasulik on tutvuda abinõuga, mis praktikas oma võimeid on näidanud, kui uskuda vabriku esindaja kiitvaid jutte. Nüüd võidakse ütelda, et proovimist pole üldse nõutud, vaid vabrik korraldas selle ise. Paljudel juhtudel võib see õige olla, kuid sel on oma põhjus. Kõige pealt tahab vabrik oma saadust

tutvustada ostjaskonna leidmiseks, teiseks arvestab vabrik juba sissejuurdu- nud kombega proovimise nõudmises, sest ta teab, et proovi mitte-korraldamisel tal vähe lootusi on tellimise saamiseks, kuna võistleja ometi proovi korraldab. Kui aga proovimistest loobutakse, võidakse abinõusid tunduvalt odavamama hinnaga eest osta.

Üheks halbtuseks on veel, et igasuguste ostude puhul osja ja vabriku vahele ilmub isik, kel omal asjast mingit aimu ei ole, kuid ainult — teenida tahab. Kui ka sellest „vähjahaigusest“ vabaneme, siis vähenevad vabriku müügikulud veelgi tunduvalt ja mootorprits jõuab ostja kätte senisest palju odavamalt.

Hoolsusmärke määratud.

Liidu juhatuse viimasel koosolekul otsustati sellekohaste ettepanekute põhjal järgmiselt hoolsusmärke anda.

Kõrgem hoolsusmärk: Põltsamaa vabat. tulet. ühingu auesimehele Alexis Mique'le 50 aastase teenistuse puhul juhtivatel kohtadel Põltsamaa tuletõrjes ja Narva Jaanlinna tuletõrje peamehele Mihail Minis'ele 35 a. eeskujuliku teenistuse puhul tuletõrjes.

Tallinna sadama tuletõrje k-do: Eduard Berggrün 1 järgu hoolsusmärk.

Põltsama v. t. ühing: Karl Jürmann 1 järgu hoolsusmärk; Mihkel Nael, Jaan Roosmann, Tõnu Kivistik ja Joh. Gutmann 3 järgu hoolsusmärk; Jaan Tammekevi, kuld medal.

Karksi-Nuia v. t. ühing: Viktor Libe 2 järgu hoolsusmärk; Hendrik Mõisavald kuldmedal; Kristjan Rausk hõbemedal.

Voldi v. t. ühing: Karl Kallas, Adam Pääsukene, Joh. Vadi, Aug. Tavet ja Jüri Arg 3 järgu hoolsusmärk; Karl Lenk kuldmedal.

Ambla v. t. ühing: Tõnis Mikhelson, Joh. Bolton, Joh. Lepik, Joh. Bötcher ja Joh. Neidor kuldmedal.

Leevi v. t. ühing: Paul Parmakson, Joh. Kõivsaar, Friedrich Marran, Hugo Peterson ja Paul Karlson hõbemedal.

Kanepi v. t. ühing: Richard Kets ja Robert Reitkam hõbemedal.

Häädemeeste v. t. ühing: Jakob Blauberg ja Aleks. Minnus hõbemedal.

Alatskivi v. t. ühing: Aleks. Mesipuu, Joh. Paap ja Aug. Vadi hõbemedal.

I järgu hoolsusmärk määrati Läti tuletõrjeliidu esimehele G. Rudsitsile.

Gustav Breemann,

agaramaid seltskonnategelasi Aravetel

Olles põllumees, ohverdab kogu enda vaba aja ühiskonna huvidele. Ei ole ümbruskonnas ühingut, kus G. Breemann poleks juhtival kohal.

Rakendades oma huvid ühiskonna teenistusse, asetab ta tuletõrje põhimõtte alati esikohale. Olles ühingu kassahoidja, mõistab ta majandusliste ühingute hinge istutada lugupidamist tuletõrje vastu ning need ei keela ühingule kunagi suuremat ainelist toetust. Hinnates tema väsimatut tööd tuletõrjes, on annetatud talle hoolsusmärk.

Hoolsusmärkide hinda tõstetud.

Juhatuse viimasel koosolekul otsustati tõsta hoolsusmärkide hinda, kuna nende valmistamiskulu ei kata müügihind. Selle otsuse järele maksab 18. märtsist alates kõrgem hoolsusmärk 50 kr., 1. järgu hoolsusmärk 8 k., 2. järgu 6 $\frac{1}{2}$ ja 3. järgu 6 kr., kuldmedal 5 ja hõbe-medal 4 $\frac{1}{2}$ krooni tükk.

Eksitav viga.

„T. T.“ nr. 2 (49), peab 40. leheküljel esimesel veerul 4 real alt olema: (5 senti aastas), mitte (5 aastas).

Liidu liikmeteks

võeti juhatusel viimasel koosolekul Vergi, Kolu, Mäksa ja Karilatsi vabatahtl. tulet. ühingud.

Saksamaa.

Suurtest tulekahjudest.

1928. a. olnud tulekahjud on eelmise aastaga võrreldes tunduvalt suuremat kahju annud. Tööstus- ja kaubandusettevõtetes oli 895 tulekahju (1927. a. — 761) ja kahjusumma 112 milj. rm. (50 $\frac{1}{2}$ milj. rm.). Kõik kahjusummad tasuti kindlustusseltside poolt, sest varandused olid kindlustatud. Selle vastu pidid talumajapidamised suuremaid kahjusid kandma, sest varanduse kindlustamine ei sünni täies ulatuses. Aasta jooksul oli 2006 tulekahju talumajapidamistes, kahjusummaga 75 $\frac{1}{2}$ milj. rm. (1927. a. 1644 tulek., 54 $\frac{1}{2}$ milj. rm.). 2006 tulekahjust oli 127 külade põlemist.

Prantsusmaa.

1 $\frac{1}{2}$ miljardi fr. eest kahju.

1928 a. jooksul on tule läbi tekitatud kahju Prantsusmaal 1 $\frac{1}{2}$ miljardi fr. (22 miljardi sendi) väärtuses. Sarnase suure kahju põhjuseks nimetatakse, et kahel-kolmandikul omavalitsustest ei olevat üldse tuletõrje organisatsiooni.

Austria.

850 väljakutset

sai Viini tuletõrje jaanuaris, mis on rekordarvuks. Nii suure väljakutsete arvu põhjuseks nimetatakse erakordselt külma talve 54-aastase vaheaja järele. Paljud kolded, missuguseid seni üldse pole ehk vähe on tarvitatud, olid tulekahjude põhjuseks, sest nad ei olnud tarvitamiskõlbulikumad. Ka tuli appikutseid veetorude lõhkemise silmapilkudel.

Sipelgad — tuletõrjujad.

Fontenbleau taimekasvatuse laboratooriumi direktoril oli kombeks kustutamata paberosse heita sipelgapessadesse, milliseid laboratooriumis rohkesti. Kord pani direktor tähele, et sipelgapessa heidetud paberossid kiiremini kustuvad kui need, mis mullale heidetud. Ta kordas katset ja viskas pessa leegitseva paberossi. Nüüd võis näha kuidas sipelgad tulle lasksid oma kehast vedelikku — sipelgahapet — ja kustutasid peagi paberossi.

Direktori huvi tõusis, ja ta soovis veel kord veenduda. Ta kinnitas pulgakese külge küünla, süütas selle põlema ja pistis siis pulga sipelgapessa. See oli kell 8 õhtul 20. nov. 1928. a. Kuigi öö juba lähenes, oli pesas ometi veel elav tegevus, sest päev oli väga soe olnud. Pimeduses võis näha, kuidas leek otse üles tõusis. Esimesel silmapilgul sipelgad taganesid leegitseva tule eest, kuid siis mobiliseerus salk sipelgaid pealetungiks. Oli kuulda leegi praksumist ja näha sipelgahappe joasid. Leek nõrgenes. Kuid siis lõi ta uuesti loitma, sest esimene „pritsimine“ oli nähtavasti nõrk. Nüüd ilmusid uued salgad pealetungiks. Üks sipelgas lähenes tulele liiga, et sellele juhtida oma vedelikku ja leidis tulesurma. Seda nähes löid teised kartma ja isegi vähe taganesid. Kuid minuti pärast asusid nad mehiselt uuele pealetungile.

Selle pealetungi ajal võis tähele panna kuidas üks sipelgaist tahtis tulle minna, kuid seda tegevust takistasid talle järgnevad kaaslased. Sama nähtus kordus ka hiljem, uue pealetungi ajal.

Mõni päev hiljem korraldati katset uuesti. Kuid nüüd pandi pessa juba harilik põlev küünal. Milline vahe: küünal ja sipelgad! Kuid tagajärg oli ikka sama, mis endistel katsetel.

Sipelgad tungisid meeletult peale. Esimesed kleepusid sulava rasva külge, kuid see ei olnud mingiks takistuseks. Uuesti ja uuest läheneti leegile ja pritsiti vedelikku. See võitlus kestis 3 minutit. Siis võeti tarvitusele „uuemad kustutusviisid“ ning tulekahju likvideeriti vähem kui poole minutiga. Peab arvama, et sipelgad said aru oma tegevuse vähestest tagajärgedest ja siis muutsid kohe oma taktika. Kahjuks ei räägi väljamaa leht, kelle järele selle loo toome, milline oli „uue kustutusviis“.

Ü. T. Liidu juhatus palub kõiki tuletõrje ühinguid,
kel oma muusikakoor olemas

ja kes Liidu 10-a juubeli üldkontserdist osa soovivad võtta, sellest Liidu juhatusesele aegsasti teatada, et võimalik oleks koorile noote õppimiseks kättesaata.

Ühtlasi teatab Liidu juhatus, et üldkontserdi üldjuhatajaks on hra E. K n u d e, kes selleks lahkesti oma nõusoleku annud.

ÜLERIIKLISE TULETÕRJELIIDU
 JUHATUS.

Liidu Juhatus palub

kõiki ühinguid,

kes Liidu laost kaupu võlgu on võtnud ja võla eest vekslid annud, tingimata määratud tähtaegadest kinni pidada ja vekslid õigel ajal välja lunastada, vastasel korral on Liidu juhatus sunnitud ühingutele kaupade võlguandmist lõpetama.

Säde.

T. Braks.

Kisla Kustas käis oma talu õuel ja muheles. Mis mehel viga muhelda, kui täna lõpetas oma maja juures viimased tööd. Seal ta kerkib nagu suur härastemaja vana tarehoone kõrval. Värvitud seinad, avarad aknad, ilus rõdugi, kust avaneb väljavaade Kislamäe kuusikule.

Maanteelt kuuldub vankri mürinat ja kellegi jooonu laulu. Kisla pere-mehe näole levis pahameele ilme. Ta tundis seda häält. See oli ta poeg Peeter, kes oli hommikul läinud alevikku ja saabus nüüd kellegi naabrimehe vankris koju.

Varsti tulidki sõitjad nähtavale. Hobuse ja vankri omanikuks osutus Mäentsi Mihkel, kes näis samuti jooanud olevat kui Peeter.

Mihkel peatas hobust ja Peeter ronis vankrist välja, ise lauldes:

„Allerait, mis poissmees kuulab,
tal pole muud kui jooab ja laulab.“

„Ega sul pole aru peas,“ noomis Kustas poega, „kui alevikku pääsed, siis vead nina kohe täis!“

„Kas uue maja liiku ei või siis teha,“ joras poiss vastu.

„Maja liiku tegime jah,“ aitas Mäentsi Mihkel takka. . . „Eks sul ole nüüd ikka uhke hoone küll, Kustas. Oled esimene mees külas, kes uue hoone üles löi. Kas kolid varsti sisse?“

„Pühapäeval on uue maja õnnistamine,“ vastas Kisla peremees, „eks siis asume ka sisse. Kaua sa seal tahmases tares ikka kopitad.“

„Elab aga mustas suitsutares
puuduses ja suures mures,“

laulis Peeter. Vana Kustas pahandas. „Mis sa, poiss, plärtsud! Kus tõstab õige häält nagu vana mees. Kasi tupp ja pea oma suumulk kinni.“

Peeter porises vastu.

„Kas ma pole aidanud sul maja teha? Oled sa ühe palgigi üksi seinale uppunud? Või kukub kärama nagu poisikesega!“

„Mine, mine!“ kähvatas Kustas. „Kellele sina ja mina selle maja ehitasime? Sinule, saad sa aru. Kauas mind veel siin on, kõik jääb sulle, maja ja maad. Mu meel sellepärast paha, et lakud enese täis. Kui ma veel noor

olin, siis käisid sinu vanused püksata, sina aga upitad juba viinaklaasi.“

Peeter pomises midagi vastuseks ja siirdus kindluseti sammel uude majja. Kisla Kustas vestles veel mõne minuti naabriga, mis peale see edasi sõitis. Ta hüüdis veel üle öla tagasi: „Küll on aga loss sul, Kustas!“

Kustasel oli hea meel. Ta läks õuelt põllule, põllult kopli ja sealt maanteele, ise ikka vaadates oma uut maja. Vaatas, kuis näeb uus hoone välja kaugemalt. Kuis ta katus ja roheline otsaviil kerkib kopli kaskede tagant ja korsten helgib piimvalgelt kevadises siniõhus.

Aastaid oli vaeva nähtud, aastaid oli kogutud materjali. Siis asetasi nad majale alusmüürid ja seinad hakkasiid kerkima. Tõsi küll, et Peeter-poeg, andku taevas talle tervist, aitas ehitada. Aga eks rõõm tehtud tööst ole väärseks tasuks vaeva eest. Milleks võtta viina?

Kustas astus uude majja. Tagakambris oli veel tööpink, kus Peeter toppis paberosse. Töö ei edenenu nooremehe käes. Kihutas kestad lõhki, masingi kukkus sõrmehalt põrandale.

„Ära sa siin purjus peaga suitsetama hakka!“ manitses Kustas. „Mõni säde võib sattuda laastudesse, kus selle õnnetuse ots.“

„Ah mis säde! Kus see säde sul on?“ vastas Peeter. „Ma pistan mõne paberossi valmis, lähen vaatama, mis külas ka tehakse.“

„Välja minnes sule siis ilusti ukсед,“ õpetas isa, „ja pea meeles: ära sa, siin suitsuga mängima hakka.“

Seda õelnud väljus Kustas majast. Õhtu hämarus levis juba ja kuusikust kandis tuul salasahinaid. Las' kevadtuuled puhuvad, rõõmustas peremees. See puhub põllud kuivaks ja külviaeg ei hiline.

Puges tarre ja rääkisid naisega nagu harilikult uuest majast. Arutlesid, kuis korraldavad maja õnnistamise, rõõmustasid tütre pärast, kes pidi oma mehega vanemaile külla sõitma sel tähtsal päeval. Uinusid varsti magusasse unne ja unelesid oma ilusast uuest — majast.

* * *

Samal ajal jatkas uues majas poeg Peeter suitsutoppimistööd. Pudistas tubakat masinasse ja joristas laulda. Ah sa pagan, kuidas too viin tõusis pähe ja praegugi kehas kihiseb. Vaja õige avada aken, siin on palav kui saunas.

Peeter avas akna ja tuges rinnaga akna äärel. Kuulatas kas on külas pillimängu. Tuul sasis poisi sasipead ja too tuulepaitus tundus kuumunud näole nii hea ja karastav. „Teab seda asja, kas maksab enam minna külla. Väsimus on kallal ja tuul ka nii vali, et ajab kas või sea püsti, mine hakka loodusvägedega võitlema, kui jalad juba enne pehmed all,“ rääkis Peeter endamisi ja haigutas vägevasti.

Ta läks tööpingi juurde tagasi ja istus. Pistis paberossi suhu ja süütas. Ise naeris: „Kui vanamees nüüd näeks. . . Kus õige õpetab nagu last. Säde. . . Säde. . . hahaa! Kui mitu korda on ehal käes tõmmatud lakas ja heinaküünideski tuld, pole midagi, temal säde.“

Peeter pani hõõvli põigiti pea alla ja heitis pingile pikali. Otsustas enne veidi puhata, küllap siis näeb, kas tuleb külla minekust midagi välja või ei. Küllap Peetril külas kullakenegi on, kellele praegu mõtleb muheledes. Soe pea ja muhedad mõtted aga ahvatlevad uneingli ligi. Nooremehe silmad vajuvad kinni. Paberossi otsas punetab pisike tulisilm ja see ergab kurjakuulutavalt aknast tuppä tungiva tuule keerises.

Peeter ei näe enam, kuis pisike säde pudeneb ta rinnale langenud paberossi otsast põrandale, kus suureneb kiiresti kergetes laastudes.

Varsti jookseb leek seinani, kus hakkab samblasse ja pureb ahnelt vaiuseid palke.

Tuli lakub juba Peetri nägu, kui ta ärkab ja hirmunult uksest välja pageb.

Ukse jätab lahti ja nüüd vast tuli algab võidumängu. Paari minutiga on kõik ruumid tulemeres. Peeter jookseb vanasse tarre ja kisendab nagu nõrgameelne:

„Isa tule appi! Maja põleb!“

See oli hirmus ärkamine.

Vana Kustas jäi nagu sammak akna-juures seisma, kui nägi õues kõik tulilõõmas ja punetamas. Òma õõtsus sãngi veerel ja palus valju hããlega Jumalat.

Esimesest ehmatuskangestusest toibudes tormas Kustas õue ja haaras kaevurakkelt veeãmbri. Veenõu langes aga ta vãrisevast kãest, kui nãgi tule purpurseid kangaid vãljuvat akendest ja katuse rããsta alt. Ei siin polnud enam midegi teha. . . Kustas jooksis õmber põleva maja ja ahastas. „Minu maja. . . Mu unistus. . . Mu varandus. . .“

Rõdu, trepinikerdused ja ilusad ukсед, kui kaua nende kallal vaeva nãhti, nüüd muutub kõik sõeks ja tuhaks. . . Kustase hinges kihvatas viha. Jooksis poja juure ja sõnas tumedalt: „Mis ma teen nüüd sinuga? Kas pean su maha lõõma, sa kõlvatu hing? Mine kutsu ometi tuletõrjujad kohale! Või tahad, et vanataregi maha põleb?“

Tuletõrjujad tulid isegi juba. Ei uue majaga pole enam midagi peale hakata. Vaja kaitsta vana ja õuehooneid.

Kui uue maja katus ja sarikad langesid sisse, ning sãdemete vihm levis tuliputukatena taeva all, siis nuttis Kista Kustas. Nuttis nagu vãike laps. Ta naine ei tulnud tarest vãljagi, oli ehmunud haigeks.

Hommikuks oli uuest majast jããnud jãrele tuhahunnik ja paar sũsinenud palgitukki, mis lebasid ristamisi alusmũõril. Uus hoone oli kadunud. Ja seda kõike oli teinud vãike sãdemeke.

Kurat põgenes tuletõrje eest.

Berliini tuletõrje üks jaoskond sai hiljuti vãljakutse. Kui tuletõrje jõudis vãljakutse kohale, jooksis neile vastu laialisirutatud kãtega naisterahvas ja nimetas tuletõrjujaid tema pããstjaiks kuradi kãest. Nimelt oli umbes 50-aas-

tane naisterahvas tuletõrje omale appi kutsunud, sest teda kiusavat taga vana kuri õhes oma pahade vaimudega. Tuletõrjel ei olnud siis muud abinõu naise pããstmiseks kuradi kãest, kui toimetas naise politseisse, kes siis juba edaspidised sammud astus.

Tuletõrje Liidu ülesandel müüb:

Liidu- ja teenistusmärke, mütsimärke,
mundrinõõpe, signaalpasunad, kiivrite
embleeme ja rosette, adjutandi paelu

Tartu Tuletõrje peamees A. Punga Tartus,

Riia tän. 55, telef. 2-97.

Liidu laos on saadaval:

K. ROSENBAUERI

väiksem mootorprits 12 hob.-jõulise mootoriga.

Kaalub 100 klgr. (6 pd.) Hind 2000 kr.

Suurem mootorprits 16 hob.-jõulise mootoriga.

Kaalub 130 klgr. (umb. 8 pd.) H. 2900 kr.

ja

„VIKTORIA“, „REKORD“,
MEYER-HAGEN ja MAGIRUSE
mootorpritsid.

Töötamise jõud on kõigil peaaegu ühtlane, ainult
Rosenbaueri ja „Viktoria“ pritsid on kaalult
kergemad ja hinnalt odavamad. Teised on raskemad
ja kallimad umbes 500 — 600 krooni tüki pealt.

Näha võib kõiki neid pritse Liidu laos
Tallinnas, Pikk tän. 43.

Telefon 5-79.

Hinnakiri

Üleriiklise tuletõrjeliidu laos olevate tuletõrje-
abinõude kohta.

Lao asukoht: Tallinnas, Pikk t. 43. Telefoni nr. 5-79.

N I M E T U S	Hind kr.	N I M E T U S	Hind kr.
Adjutandi-paelad, suured . . . tk.	11.—	Signaal-pasunad, suured . . . tk.	5.25
Faklid, petroleumi, vasest . . .	5.50	" " mitmes suuruses	1.50,
Haakredel . . . " . . .	53.—		180,4.50
Häire kell 16 kilogr. raske . . .	40.—		5.—
Hüdropult vasest . . . " . . .	25. ja 36.—	" " 180mm. 2 häääl . . .	4.25
" mitmes suuruses . . . " . . .	12.50-60.—	Tulekahju teatamiskoha sildid . . .	1.50
Isoleer-tangid . . . " . . .	2.50	Turva prits Nr. 4 (hüdropult) plek . . .	38.—
Karabiiner suur . . . " . . .	4.25	Tärnid, pagunid, suured, kullat. . .	—50
" keskmine . . . " . . .	2.50 ja 3.50	" väikesed. hõbet. . .	—35
" väike . . . " . . .	—90	" jaoskonna I—V, R. W. . .	—28
Karguprits . . . " . . .	60.—	Auto-märgid . . . " . . .	—60
Kiivrid meeskonnale . . . " . . .	8.50, 10, 13.	Tõrvikud . . . " . . .	—85
" ronijatele . . . " . . .	12.—	Veetorujuhe 2" vindinga ehk Storz	20.—
" ülematele . . . " . . .	17.—	" 2 1/2" Storz	20.—
" peamehele . . . " . . .	18.—	Voolikud-spiraal 38 mm (1 1/2) meet.	6.50
Kiivri embleem . . . " . . .	2.—	" " 44 " (1 3/4) " . . .	7.50
" roset . . . " . . .	.50	" " 52 " (2) " . . .	8.—
Kirves, paraadi . . . " . . .	20.—25.—	" " 57 " (2 1/4) " . . .	9.—
" töömehe, varreta . . . " . . .	3.50	" " 63 " (2 1/2) " . . .	12.—
" " varrega ja vask- rõngaga . . . " . . .	8.—10.—	" " 74 " (3) " . . .	15.—
Kirve-tupp nahast . . . " . . .	2.25	" " 88 " (3 1/2) " . . .	18.—
" vask . . . " . . .	4.—	" väljaviske	
Kükla-kaitسد . . . " . . .	2.50	" 32 mm (1 1/4) . . . " . . .	1.35
Kummirõngad 2" . . . " . . .	—20	" 38 " (1 1/2) . . . " . . .	1.60
" 2 1/2 . . . " . . .	—25	" 44 " (1 3/4) . . . " . . .	1.75
" 3" . . . " . . .	—35	" 52 " (2") kuni 12 atm. . .	1.90
Käesidemed juhatusel liikmetele	20.—22.—	" 52 " (2") " 25 atm. . .	2.10
Lipuvarda kullatud otsad . . .	20.—25.—	" 57 " (2 1/4) " 12 " . . .	2.40
Mündri-nööbid suured — kullatud	—10	" 63 " (2 1/2) " 12 " . . .	2.50
" — kuldamata	—8	" 70 " (2 3/4) kuni 25 atm. . .	2.75
" väiksed — kullatud	—8	" 74 " (3") " 12 " . . .	3.00
Rinnamärgid väiksed, kuld ja hõbe	—75	Vooliku parand. nööbid vasest tk.	—30
Lüüdmärgid, hõbetatud,		" riie meeter	1.50
juhatusel liikmetele . . .	1.50	" lappim. klan. 38 mm (1 1/2") tk.	—90
" bronks, lihtliikmetele . . .	1.50	" " 44 " (1 3/4) " . . .	1.—
Teenistus-märgid, kõik aastad . . .	1.50	" " 52 " (2") " . . .	1.10
Hoolsus-märgid, I. klassi rist	8.—	" " 63 " (2 1/2") " . . .	1.25
" II. hõbe . . . " . . .	6.50	Vööd meeskonnale . . . tk.	4.25
" III. . . " . . .	6.—	" voodriiga . . . tk.	6.—
" kõrgem . . . " . . .	50.—	" voodri ja rõngaga . . . tk.	10.—
Medal, hõbe . . . " . . .	4.50	Vöö-riie . . . meeter	1.50
" kuld . . . " . . .	5.—	Vöörõngad vask . . . tk.	3.75
Mütsi-märgid, kullatud . . .	—40	Ambrid-puldapist . . .	3.25
Nöörid ronijatele . . . " . . .	8.50	Ühend. vindinga 32 mm (1 1/4) . . .	7.50
Nöörredel 8 sülda . . . " . . .	55.—	" " 38 " (1 1/2) . . .	7.75
Pootshaagid . . . " . . .	2.40—	" " 44 " (1 3/4) . . .	8.—
" harulised . . . " . . .	6.—	" " 52 " (2") . . .	8.50
Redelid 3-järgulised . . . " . . .	65.—180.—	" " 52 " (2") Storz . . .	8.—
		" " 63 " (2 1/2) " . . .	15.—
		" " 74 " (3") " . . .	19.—

Ostu juures tuleb ettenäidata seltsi poolt väljaantud volitus, sest laost vöörastele ei müüda.